

LEIDT HET NIEUWE EUROPESE LANDBOUWBELEID
TOT MEER VERGROENING OF MINDER AMBITIES?

LANDBOUWBELEID STELT GROENE EISEN

De inkomenssteun aan boeren vanuit het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is een belangrijke inkomstenbron voor boeren en een belangrijk instrument voor de politiek. Vanaf 2016 moeten boeren gaan voldoen aan een aantal eisen van vergroening. Wie niet aan die eisen voldoet, loopt 30% van de inkomenssteun mis. Wat zijn de eisen en wat zijn de gevolgen van het nieuwe beleid?

TEKST MERIJN BOS | FOTO'S EKOLAND

Momenteel bestaat het landbouwbeleid uit twee pijlers. Vanuit de eerste pijler (90% van het budget) worden de toeslagrechten aan boeren betaald. Vanuit de tweede pijler wordt met subsidies gestuurd op plattelandsontwikkeling, agrarisch natuurbeheer en de concurrentiekracht van de landbouw.

Inkomenssteun aan boeren omdat ze boer zijn wordt steeds minder vanzelfsprekend. Er lijkt voedsel genoeg te zijn en belastingbetalers worden steeds kritischer over wat er met hun geld gebeurt. Vanaf 2016 moeten boeren daarom gaan voldoen aan een aantal eisen

Vergroening kan er toe leiden dat er per saldo juist waardevolle akkernatuur verdwijnt.

van vergroening. Wie niet aan die eisen voldoet, loopt 30% van de inkomenssteun mis. Belangrijke eisen zijn dat jaarlijks maximaal 5% van blijvend grasland vernieuwd mag worden, dat er minimaal 3 gewassen worden geteeld op bouwland en dat op bouwland 5% wordt omgevormd tot ecologisch aandachtsgebied. Met name die laatste eis heeft veel stof doen opwaaien. Wat is een ecologisch aandachtsgebied? Volgens natuurorganisaties is dat habitat voor bedreigde planten

en dieren, volgens agrarische belangenorganisaties begint een ecologisch aandachtsgebied al met de teelt van vlinderbloemige gewassen of met een grasstrook langs een sloot.

'Green by definition' wordt de biologische landbouw genoemd. Biologische boeren hoeven dus niets aan te passen om aan de vergroeningseisen te voldoen: ze zijn per definitie al groen. Zoals u in deze Ekoland zult lezen, gaan biologische boeren zelfs verder dan de vergroeningseisen in het landbouwbeleid.

Krijgen we nu allemaal natuur in het platteland?

De eis van 5% ecologische aandachtsgebieden is het gevolg van een advies van een groep wetenschappers. Als 5 tot 10% van de akkerbouw bestaat uit half-natuurlijke biotopen, dan is dat de beste basis voor robuuste biodiversiteit. Uiteindelijk zijn in allerlei onderhandelingen de eisen minder zwaar geworden en mogen boeren zelf kiezen of ze sloten en slootkanten, vlinderbloemigen of waardevol habitat voor bedreigde vogels aan gaan leggen als ecologisch aandachtsgebied. Ook worden bestaande landschapselementen weer in de meitelling ondergebracht en tellen ze mee als ecologisch aandachtsgebied. Door de huidige koers van de vergroening heeft een aantal organisaties de noodklok geluid: de vergroening kan er toe leiden dat er per saldo juist waardevolle akkernatuur verdwijnt in plaats van dat het er bij komt. Waarom zou je eco-

HET GLB IN HISTORISCH PERSPECTIEF

De jaren '50: Landbouw, honger en de Europese Unie

Door voedselschaarste en honger maakten zes Europese landen in 1957 belangrijke afspraken over voedselproductie. De zes landen groeiden uit tot de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en de landbouwafspraken werden in 1962 het eerste Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB). Prioriteiten waren een goed bestaan voor boeren en betaalbaar voedsel. Het beleid was succesvol: voedseltekorten bestonden in de jaren '60 niet meer in de EEG.

1970-1990: Grenzen aan de groei

In 1968 werd het beleid herzien. Landbouw moest moderner en grootschaliger, om concurrerend te blijven niet alleen binnen Europa, maar ook wereldwijd. Onderdeel van het plan van Mansholt was dat 5 miljoen kleine en verouderde boerenbedrijven moesten stoppen, waardoor een nieuwe generatie van moderne, grote landbouwbedrijven ontstond die steeds effectiever voedsel produceerden. In datzelfde jaar luidde de Club van Rome de alarmklok over de effecten van de steeds intensievere voedselproductie. In de jaren '70 en '80 werd de voedselproductie zelfs gedomineerd door overschotten. In 1972 publiceerde de Club van Rome het beroemde 'Grenzen aan de Groei'. Het landbouwbeleid had haar eigen doelen voorbijgestreefd. In de jaren '80 moest zelfs export van voedseloverschotten gesubsidieerd worden.

1990-2014: De eerste stappen naar duurzaam produceren

De overschotten wegwerken was erg duur, daardoor groeide in Europa het besef van de grenzen van groei. In 1992 werd het landbouwbeleid opnieuw hervormd onder voorzitterschap van Ray MacSharry. De 'eerste pijler' werd in het leven geroepen: de marktbeïnvloeding werd vervangen door directe inkomenssteun aan boeren om duurzaam boer te blijven. Vanuit de 'tweede pijler' werd agrarisch natuurbeheer en braaklegging gestimuleerd om overschotten te voorkomen en tegelijk te helpen de biodiversiteitsdoelen te halen die in 1992 werden aangegaan in het Biodiversiteitsverdrag van Rio.

Vergroening moet, maar de keuze tussen habitat voor patrijzen en een grasstrook langs een sloot is vrijwillig. Wat zullen de meeste boeren kiezen?

logisch uitmuntende aandachtsgebieden creëren, als je buurman hetzelfde krijgt voor zijn luzerne?

Verplichting leidt tot een gebrek aan ambitie. Het instrument 'vergroening' biedt voldoende mogelijkheden om een ecologisch waardevol platteland op te bouwen, maar waarom zou je als boer nog iets willen als het toch al verplicht is? Ambitie is cruciaal voor succesvolle ecologische maatregelen, en ambitie is altijd vrijwillig. Succesvolle ecologische maatregelen kun je niet verplicht stellen. Een biologische ondernemer kiest er zelf voor om biologisch te produceren. In die vrijwilligheid schuilt een groene ambitie, en dat is de basis van een al jarenlang gezonde sector met een jaarlijks stijgende afzet. Bovendien verschijnen er

⋮ **Vijf procent van bouwland wordt ecologisch aandachtsgebied.**

ook steeds meer wetenschappelijke bewijzen van natuurrendement uit biologische landbouw: biologische bedrijven hebben meer bloeiende planten en meer wilde bijen, maar ook een betere bodemkwaliteit. Daar komt ook nog eens bij dat regio's met meer biologische landbouw minder vatbaar zijn voor ziekten en plagen in landbouwgewassen. En dat gebeurt allemaal op vrijwillige, marktgestuurde basis vanuit een eigen drijfveer. Niets is duurzamer dan dat. ■

Merijn Bos is werkzaam bij het Louis Bolk Instituut